

Aandachtspunten voor een leesprogramma voor jongeren met leesmoelijkheden

Onderwijsvorm	Lager onderwijs, secundair onderwijs
Bouwsteen	 Bouwsteen 4 Schriftelijke vaardigheden: ga voor een vroege start en blij inzetten op technisch lezen en leesbegrip
Aanbeveling	4.3 Ga voor goede, strategische en gemotiveerde lezers

Achtergrond

Een team Amerikaanse onderzoekers ontwikkelde een programma om zowel het technisch lezen als het leesbegrip van jongeren met leesmoelijkheden te verbeteren. Dit programma voor leerlingen van het zesde leerjaar tot en met het tweede middelbaar was bedoeld als een aanvullend programma. Het onderscheidt zich van andere aanvullende leesprogramma's voor deze doelgroep door de combinatie van componenten die bijdragen tot gevorderd lezen: de integratie van instructie in technisch lezen in thematische units, de keuze van motiverende en cognitief uitdagende teksten, het opbouwen van achtergrondkennis via pre-teaching, herhaalde kansen om over de inhoud van de tekst te praten en aandacht voor het ontwikkelen van een eigen standpunt. Het programma had een positieve invloed op woordherkenning, morfologisch bewustzijn en een basismaat voor leesbegrip.

Beschrijving

Lezen met begrip is een complex proces. Net daarom zijn er verschillende redenen waarom oudere leerlingen moeilijkheden met lezen kunnen hebben: ze hebben een achterstand in technisch lezen (1), een te geringe kennis van school- en vaktaal, woordenschat en algemene kennis (2) of allebei (3).

Eén ding hebben deze jongeren wel gemeen: ze houden meestal niet van lezen en zijn doorgaans weinig gemotiveerd om deze vaardigheid extra te oefenen. Logisch, want het kan best frustrerend zijn om nog meer tijd en aandacht te besteden aan iets wat je niet goed kan.

Gelukkig bestaan er manieren om de leesmotivatie en betrokkenheid van jongeren met leesmoelijkheden te verhogen. Wanneer je een eigen programma ontwerpt of een bestaand programma onder de arm neemt, hou je daarom best rekening met volgende aandachtspunten:

1. Is de inhoud van het programma **relevant** en **belangrijk** voor de leerling?

- Vertrek vanuit een betekenisvolle context en werk thematisch;
- Kies teksten en thema's die interessant en relevant zijn voor jongeren (bijvoorbeeld, diversiteit, familie, migratie, sport, enz.);
- Enkele richtvragen:
  - Zijn de thema's complex en rijk genoeg om discussie en debat te stimuleren?;
  - Zijn de thema's opgebouwd rond een essentiële vraag of probleemstelling waarover jongeren meteen hun mening willen geven?

2. Werkt het programma **geïntegreerd** aan technisch lezen en leesbegrip?

- Koppel aandacht voor **technisch lezen** (decoderen, leesvloeiendheid, morfologie) aan **leesbegrip** (bijv. strategieën voor leesbegrip);
- Doe dit op basis van cognitief uitdagende inhoud (thema's en teksten) en activiteiten:
  - Kies voor verhalen met complexe of dubbelzinnige personages en een onvoorspelbare plot. Zulke verhalen dagen leerlingen uit om na te denken en te praten over de tekst;
  - Kies voor activiteiten waarbij ook ruimte is voor de eigen inbreng van de leerlingen (zie verder).
- Zorg ervoor dat de woorden die tijdens het technisch lezen geoefend worden verbonden zijn met het thema, en dat de leerlingen deze woorden herhaald tegenkomen.

3. Draagt het programma bij tot een **vertrouwen in eigen kunnen**?

- Kies teksten die qua technisch leesniveau aansluiten bij de leesvaardigheid van de leerlingen met leesmoelijkheden, maar die op inhoudelijk vlak voldoende rijk en uitdagend zijn;
- Werk dus niet met gesimplificeerde teksten noch met teksten die leesteknisch te moeilijk zijn;
- Ontwerp toegankelijke en betrokkenheidsverhogende taken.

4. Zijn er voldoende mogelijkheden voor **samenwerkend leren**?

- Wissel directe instructie af met samenwerkend leren;
- Wissel af tussen verschillende vormen van samenwerkend leren (bijv. partnerlezen, debat in kleine groep);
- Modelleer nieuwe vormen van samenwerkend leren: wil je je leerlingen bijvoorbeeld in duo's op leesvloeiendheid laten oefenen, doe dan eerst voor wat je van hen verwacht. Spreek criteria af waarop ze kunnen letten en vraag hen op voorhand ook hoe ze bepaalde passages zouden lezen. Bijvoorbeeld, hoe kan je goed laten horen dat (naam personage) teleurgesteld is? Hoe laat je horen dat hier een vraagteken staat?

5. Is er ruimte voor **eigen inbreng** van de leerling?

- Moedig je leerlingen aan om een eigen standpunt over (het thema van) een tekst te ontwikkelen en hun standpunt met dat van klasgenoten te vergelijken;
- Organiseer geregeld groepsdiscussies of -debatten over het centrale thema. **Bereid deze discussies goed voor.**

Aan de slag?

Wil je op basis van deze fiche meteen aan de slag voor je eigen klaspraktijk? Ga dan zeker eens kijken op <https://access.serp institute.org/stari/>. Daar kan je, na het aanmaken van een gratis account, het kant-en-klare materiaal downloaden dat bij de Engelstalige versie van het programma hoort, zoals de lesplannen, werkboeken voor de leerlingen, enz.

Bekijk zeker ook

- Geïntegreerd werken aan technisch lezen en leesbegrip bij oudere leerlingen
- Haal het maximum uit groepsdiscussies

Bron

Kim, J. S., Hemphill, L., Troyer, M., Thomson, J. M., Jones, S. M., LaRusso, M. D., & Donovan, S. (2017). Engaging struggling adolescent readers to improve reading skills. *Reading Research Quarterly*, 52(3), 357–382. <https://doi.org/10.1002/rrq.171>